

LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTERIJA

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui Į 2022-09-17 Nr. S-2022-3927

DĖL SEIMO AUDITO KOMITETO 2022 M. RUGSĖJO 14 D. POSĖDŽIO PROTOKOLO ĮGYVENDINIMO

Išnagrinėję Lietuvos Respublikos Seimo Audito komiteto 2022 m. rugsėjo 14 d. posėdžio protokole Nr. 141-P-19 išdėstyta prašymą atlikti klausimo dėl metinės ($t - 1$ metų, kai t – einamieji metai) statistikos pagal Europos nacionalinių ir regioninių sąskaitų sistemą (toliau – ESS 2010) parengimo laiko ir atitinkamai ankstesnių metų statistinių duomenų revizijų laiko sutrumpinimo galimybių analizę, teikiame informaciją.

Lietuvos Respublikos finansų ministerija kreipėsi į Valstybės duomenų agentūrą (toliau – VDA), atsakingą už statistinių rodiklių rengimą pagal ESS 2010, prašydama išanalizuoti galimybę anksčiau parengti ir paskelbti bendrojo vidaus produkto (toliau – BVP) metinį ($t - 1$ metų) rodiklį ir ankstesnių metų BVP statistinių rodiklių revizijų (toliau – revizijos) rezultatus.

VDA inicijavo šio klausimo svarstymą Tarpinstitucinėje makroekonominės statistikos ekspertų darbo grupėje¹ (toliau – darbo grupė).

Darbo grupė nagrinėjo:

- BVP statistiniam rodikliui ir revizijų rezultatams parengti reikalingų duomenų šaltinių prieinamumą ankstesniais terminais, įvertindama Lietuvos banko, valstybės įmonės Registrų centro, VDA padalinių rengiamą ir VDA Nacionalinių sąskaitų skyriui teikiamą informaciją;

- skaičiuojant BVP rodiklį naudojamų metinių finansinių ataskaitų (toliau – MFA) vėluojamų pateikti duomenų poveikį BVP statistinio rodiklio kokybei;

- galimybę BVP statistinio rodiklio ir revizijų rezultatų skelbimą paankstinti iki einamųjų metų rugpjūčio 31 dienos. Ankstesnis BVP statistinio rodiklio parengimas ir revizijų atlikimo laiko paankstinimas yra itin svarbus Finansų ministerijai rengiant ir Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės Biudžeto politikos stebėsenos departamentui vertinant ekonominės raidos scenarijų, kuriuo remiantis rengiamas Lietuvos Respublikos tam tikrų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektas ir pagrindinis finansų planavimo ir fiskalinės politikos formavimo dokumentas – Lietuvos biudžeto projektas²;

¹ VDA generalinio direktoriaus 2023 m. balandžio 7 d. įsakymas Nr. DĮ-91 „Dėl Tarpinstitucinės makroekonominės statistikos ekspertų darbo grupės sudarymo“, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/779c5060d57b11ed9b3c9397e1236c2a>.

² Lietuvos biudžeto projektas rengiamas vadovaujantis 2013 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 473/2013 dėl euro zonos valstybių narių biudžeto planų projektų stebėsenos bei vertinimo ir perviršinio deficito padėties ištaisymo užtikrinimo bendrųjų nuostatų ir šio reglamento taikymą išaiškinančiu dokumentu (angl. *Specifications on the implementation of the Two Pack*). Lietuvos biudžeto projektas kiekvienais metais iki spalio 15 dienos teikiamas Europos Komisijai.

- Lietuvos banko rengiamiems mokėjimo balanso duomenims naudojamų statistinių tyrimų rezultatų ir administracinių duomenų šaltinių teikimo ankstesniais terminais, nepabloginant jų kokybės, galimybę, taip pat galimybę BVP statistiniams duomenims rengti naudoti einamųjų metų kovo mėnesį skelbiamus mokėjimų balanso duomenis.

Apibendrinus minėtų klausimų nagrinėjimo darbo grupėje rezultatus ir įvertinus papildomą informaciją, nustatyta, kad:

- BVP statistinio rodiklio ir jo sudedamųjų dalių vertinimo kokybei reikšmingą įtaką turi MFA gavimas laiku, tačiau valstybės įmonei Registrų centrui vėluojama pateikti MFA. Pagal Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo 58 straipsnio 5 punktą, MFA duomenys valstybės įmonei Registrų centrui turi būti pateikti per 30 dienų nuo tada, kai juridinis asmuo įstatymų ir juridinio asmens steigimo dokumentų nustatyta tvarka MFA patvirtina, jeigu kiti įstatymai nenumato kitaip. Taigi, dažniausiu atveju MFA turi būti pateikiamos iki gegužės mėnesio pabaigos, o faktiškai birželio 1 dieną būna pateikta tik apie 66 procentai, iki liepos 10 dienos – apie 80 procentų visų MFA. Atitinkamai valstybės įmonė Registrų centras VDA perduoda ribotos imties duomenis. VDA pradeda MFA duomenų statistinę analizę ir validavimą apie 5 savaites vėliau, negu galėtų, jeigu visi juridiniai asmenys laikytųsi teisės aktuose nustatytų MFA pateikimo terminų;

- VDA galėtų parengti BVP statistinio rodiklio ir revizijų duomenis iki einamųjų metų rugpjūčio pabaigos, jeigu visi tinkamos apimties ir kokybės duomenys iš duomenų šaltinių būtų gauti iki einamųjų metų liepos 15 dienos. Vienas pagrindinių veiksnių, galinčių pagerinti BVP statistinio rodiklio kokybę, yra visos apimties MFA pateikimas valstybės įmonei Registrų centrui laiku.

2022 metais Finansų ministerija parengė finansinių ataskaitų neteikimo ir kokybės problematikos analizės apžvalgą³ (toliau – apžvalga), kurios tikslas buvo nustatyti su finansinių ataskaitų teikimu susijusias problemas ir jų mastą bei pasiūlyti galimus problemų sprendimo būdus. Atsižvelgiant į apžvalgos rezultatus, parengti ir artimiausiu metu suinteresuotoms institucijoms išvadoms gauti bus pateikti 11 teisės aktų pakeitimo projektai. Šių teisės aktų pakeitimo projektų tikslas – išspręsti apžvalgoje nustatytus teisinio reglamentavimo trūkumus, siekiant geresnės Juridinių asmenų registro tvarkytojui teikiamų finansinių ataskaitų kokybės. Priėmus šiuos teisės aktų pakeitimus, pagerėtų ir BVP statistinio rodiklio kokybė.

Nuo 2024 m. liepos 1 d., įsigaliojus Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 590 straipsnio 2 dalies pakeitimams ir pradėjus taikyti automatizuoto administracinio nusižengimo įforminimo procedūrą, administracinių nusižengimų protokolų surašymas įstaigų, laiku nepateikusių MFA, vadovams bus automatizuotas. Tikėtina, kad pradėjus taikyti automatizuoto administracinio nusižengimo įforminimo procedūrą artimiausiais metais daugiau MFA bus pateikiama laiku, o tai sudarytų sąlygas VDA pradėti MFA duomenų statistinę analizę ir validavimą anksčiau nei šiuo metu.

Praėjusių metų mokėjimo balanso duomenis, naudojamus skaičiuojant BVP statistinį rodiklį, Lietuvos bankas, naudodamas ketvirčių ataskaitinius duomenis, parengia einamųjų metų kovo mėnesį. Rugsėjo mėnesį pagal metinius ataskaitinius duomenis rengiama revizuota mokėjimo balanso statistika už ankstesnius metus. Lietuvos bankas siūlo VDA rengti BVP statistinius duomenis

³ <https://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/FA%20ap%C5%BEvalga.pdf>.

ankstesniu, negu dabar nustatyta, terminu naudojant einamųjų metų kovo mėnesį jo skelbiamus mokėjimų balanso duomenis, nelaukdama mokėjimo balanso duomenų, parengtų pagal metinius ataskaitinius duomenis.

Atsižvelgiant į Europos statistikos tarnybos reikalavimus užtikrinti BVP statistinio rodiklio ir jo sudedamųjų dalių suderinamumą tarp įvairių makroekonominės statistikos sričių, valdžios sektoriaus finansų statistikos, rengiamos VDA, ir išorės statistikos (mokėjimų balanso), rodikliai tarpusavyje turi derėti. Todėl turėtų būti pertvarkyti ir sutrumpinti ne tik BVP statistinio rodiklio ir nacionalinių sąskaitų rengimo procesai, bet ir šių sričių statistikos rengimo procesai, užtikrinant, kad metiniam BVP rodikliui (jis rengiamas didžiausiu detalumu pagal Reglamente (ES) Nr. 473/2013 nustatytus reikalavimus) parengti būtų skirta užtektinai laiko.